

7/19 юлий, понедѣлникъ. Сутринъта написахъ една часть отъ рапорта. На 9 ч. захвана голѣмата работа, за която Кирковъ разправяше, че ще трае три мѣсеца — пререждането на библиотеката. Захванахме най-напредъ съ историята въ залата. Върви много бърже. Брожка работи педантично, но добре, и Поповъ участвува. Има 22 шкафа, азъ раздѣлихъ всичко на 20 отдѣла по предмети. Имаме двама слуги. Вацовъ пристигна, у насъ въ библиотеката, иска да помага като доброволецъ. Историята и географията днесъ сж подредени. — Златарски замина за Златица — подиръ пладне *il court le bruit, que Mme Skobeleff fut hachée en morceaux avec escorte, sur la route de Tchirpan* [носи се слухъ, какво г-жа Скобелева била насѣчена на кжсове съ конвоя си, на пѣтя за Чирпанъ]. — Вечеряхъ съ Спаса у Шефера. Между вечерята намина за малко *De Martino*, следъ вечеря сжщо и Бурянъ. Спасъ и Шеферъ приказваха много за Кавказъ: за Поти съ кжщи на колища и пилоти, за наводненията на Рионъ, за вѣковнитъ гори, Кутаисъ, двореца на князь Дадиянъ, съборенъ презъ Кримската война, експедицията на Омера, *la cour galante de Mingrèlie* [изящния дворецъ на Мингрелия], Тифлисъ и ерменското и грузинско общество, *Günib sur le pain de sucre* [Гюнибъ върху захарния конусъ], тжжно впечатление отъ затвореното Каспийско море, горящата морска повърхность при Баку, езика на грузинскитъ мингрелци (*comme s'ils veulent cracher* [като че искатъ да храчатъ]) и „джагатаи“ съ арабски въ Дагестанъ, французския търговецъ *Richard* въ Тифлисъ, снѣжнитъ прѣспи по желѣзницата Поти—Тифлисъ, трапезунтскитъ гори, манастира Сумеласъ и новата сграда долу въ него, гладкостята на Ванското езеро, планинскитъ пушния въ Карсъ и Артвинъ, последнитъ азиатски войни; Бейрутъ, Ливанъ, развалинитъ на Калмира. Впечатлението отъ България на Шефера на 1867 г., когато дошълъ отъ Трапезунтъ въ Русчукъ: Дунавътъ, параходи, християнитъ — „първото впечатление, на турцитъ тукъ не имъ е мѣстото“. Нападението на българитъ на 1868 г.—180 души се държали дълго време, до 2 месеца, паниката въ Русчукъ, цѣлиятъ гарнизонъ вънъ, канонадата на вѣтъра въ Пирга, взети въ пленъ — тулченскиятъ телеграфистъ „Стефанъ“ раненъ въ русчущката болница, Шеферъ при него, ялъ отъ софрата на валията, доволенъ, не се оплаквалъ, тихъ, на заранъта умрѣлъ, Шеферъ му казалъ: вашата експедиция безъ подготовка е безполезна—той отговорилъ: ще дойдатъ други. Веселата смъртъ на единъ русчушки бакалинъ, билъ обесенъ безъ съпротива, пушейки; единъ екзекутиранъ чаушъ отъ легията на Чайковски, плененъ, единственъ се опиралъ при екзекуцията. И сега колко скоро е забравено турското владичество. Търново, животътъ по времето на Събранието, скжпотията и хотелитъ. Пжтуването тогава следъ Събранието отъ Търново презъ Пловдивъ за София.